

۹۰۹۵

ع —

۱

تقوا

۲۴.

دلم

در

نهج البلاغه

مدینه حاجی زاده

تقوادر نهج البلاغه

مؤلف: مدینه حاجی زاده * ناشر: نسیم انتظار * صفحه آرایي: محمد حسن کرمی *

* صفحات: ۲۴۰ صفحه * نوبت چاپ: اول * شمارگان: ۳/۰۰۰ نسخه * چاپ:

ولی عصر * قطع: رقعی * تاریخ انتشار: بهار ۱۳۹۴ * بها: ۹/۰۰۰ تومان *

شابک: ۹۶۴-۸۵۵۳-۵۴-۳ * ۹۷۸-۹۶۴-۸۵۵۳-۵۴-۳ * 964-8553-54-3

مرکز پخش: قم - نشر نسیم انتظار تلفن ۰۲۵-۳۲۹۲۳۶۷۲

اول نیروگاه / توحید ۱ / پلاک ۲۲ / تلفن ۰۲۵-۳۸۸۲۳۲۸۷

همه ی حقوق برای مؤلف محفوظ است

سرشناسه: حاجی زاده مدینه

عنوان و نام پدیدآور: تقوادر نهج البلاغه

مشخصات نشر: قم - نسیم انتظار - ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص

شابک: ۹۶۴-۸۵۵۳-۵۴-۳ * ۹۷۸-۹۶۴-۸۵۵۳-۵۴-۳ * 964-8553-54-3

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: قابل دسترسی است

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۴۰؛ همچنین به صورت زیر نویس.

شماره ی کتابشناسی ملی: ۳۸۰۳۰۱۷

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۱	قرآن و موضوع تقوا
۱۳	رهاورد درخشان تقوا
۱۷	تقوا یا مرکب رهوار
۱۸	گناه یا مرکب چموش
۱۹	تقوا یا دژ محکم و استوار
۲۰	ارزش وجودی انسان و ضرورت تقوا
۲۵	تقوا و اخلاق شایسته
۲۷	تقوا و دوری از غیبت
۳۰	تقوا و دوری از تکبر

- درمان جنون تکبر ۳۱
- تقوا و مبارزه‌ی با شیطان ۳۳
- هشدار از دشمنی شیطان با انسان ۳۸
- سفارش به تقوا و شکرگزاری از خدا ۳۹
- تقوا و حق نفس ۴۵
- تقوا و محاسبه‌ی نفس ۵۰
- تقوا و پیروزی بر نفس سرکش ۵۱
- تقوا و چگونگی استفاده‌ی از دنیا ۵۷
- انفاق و دهش و بخشش در دنیا ۵۹
- تقوا و احساس مسئولیت ۶۲
- تقوا و آزمون خدا ۶۳
- تقوا و دوری از دنیا ۶۵
- تقوا و پرهیز از دنیا ۶۷
- هشدار از سرنوشت دنیا داران ۷۱
- تقوا و ناپایداری دنیا ۷۴
- تقوا و موفقیت در کارها ۷۶
۱. عملکرد شایسته ۷۷
۲. هدف‌گیری در کارها ۷۸
۳. استقامت ۷۸

۴. صبر و بردباری..... ۷۸
- تقوا و امنیت جان و روان..... ۸۵
- تقوا و عمل صالح..... ۸۶
- تقوا یا حقیقت پاک‌کننده‌ی روح..... ۸۷
- تقوا و آرامش وجدان و آسایش روح..... ۹۱
- تقوا و رستگاری دو سرا..... ۹۳
- تقوا و روح فرمانبرداری از خدا..... ۹۷
- تقوا و ترس از خداوند..... ۹۹
- ترس از خدا و خوش‌بینی به او..... ۱۰۳
- تقوا و فرار به سوی خدا..... ۱۰۴
- تقوا و خشنودی خداوند..... ۱۰۵
- تقوا و یاد مرگ..... ۱۱۱
- تقوا و پدیده‌ی مرگ..... ۱۱۵
- تقوا بهترین پایان‌نامه در پیشگاه خدا..... ۱۱۷
- تقوا و قیامت..... ۱۱۸
- تناسب تقوا با بهشت..... ۱۲۴
- بندگان خالص خدا..... ۱۲۹
- بهترین بندگان خدا از دیدگاه امام علی (ع)..... ۱۳۰

- ۱۳۲..... وصف حال و روز بندگان از زبان امام علی
- ۱۳۷..... ترس از خدا یا سرلوحه‌ی زندگی تقواداران
- ۱۴۱..... سمبل‌های تقوا
- ۱۴۳..... عدالت‌پیشگی مردم باتقوا و مسئولیت‌پذیر
- ۱۴۵..... مهر و رحمت خدا و متقین
- ۱۴۹..... سیمای پرهیزکاران
- ۱۵۰..... زبان باعث سعادت یا شقاوت
- ۱۵۲..... چشم و گوش مردم باتقوا
- ۱۵۳..... توکل و اعتماد قلبی به خدا
- ۱۵۴..... خدا یا عشق حقیقی مردم باتقوا
- ۱۵۵..... چرا اندوه؟
- ۱۵۶..... عفت و پاکی و صبر و پایداری
- ۱۵۸..... نگاه به دنیا
- ۱۵۸..... روح عبادت
- ۱۶۰..... تلاوت قرآن و اندیشیدن در آن
- ۱۶۴..... زاهدان روز
- ۱۶۷..... ناسازگاری پر خوری و خواب بسیار با عبادت خدا
- ۱۶۸..... مردم باتقوا و سنجش و محاسبه‌ی رفتار خویشان
- ۱۷۱..... یاد پرشکوه خدا و اصلاح و آراستگی زندگی
- ۱۷۲..... تقواداران و روش نرمش و مدارا با ممنوع

یقین و مراتب آن.....	۱۷۳
نشاط و شادی متقین.....	۱۷۵
شکرگزاری مردم باتقوا.....	۱۷۷
آرزو و سه خاصیت اساسی آن.....	۱۷۹
دو اصل برپادارنده‌ی حیات انسان.....	۱۸۱
دوری‌گزیدن از سخنان پوچ و بی‌هدف.....	۱۸۲
رعایت مال و جان و آبروی مردم.....	۱۸۴
زهد و پارسایی.....	۱۸۷
پرهیز از خودپسندی.....	۱۹۰
راستی در پندار و گفتار و کردار.....	۱۹۱
پندهای جاودانه‌ی امام علی در سفارش به تقوا.....	۱۹۳
آینده‌ی پرهیزکاران از دیدگاه امام علی.....	۱۹۶
یادکنندگان خدا از دیدگاه امام علی.....	۲۰۱
یاد راستین خدا و رهاورد سازنده‌ی آن.....	۲۰۲
وصفِ یادآوران خدا یا راهنمایان سعادت.....	۲۰۴
یاد راستین خدا و رهاورد سازنده‌ی آن.....	۲۰۸
فرازهایی از نامه‌ی امیر مؤمنان به فرزندش امام حسن.....	۲۱۱
۱. ترس از خداوند و اخلاق نیکو.....	۲۱۱
۲. اخلاق و رفتار اجتماعی و صبر بر سختی‌ها.....	۲۱۳

۳. تلاش و شتاب در تربیت فرزند صالح ۲۱۵
۴. یاری جستن از خدا در پیمودن راه کمال ۲۱۸
۵. گذرا بودن دنیا و توجه به آخرت ۲۲۰
۶. بهترین معیار و ملاک اخلاقی در برخورد با دیگران ۲۲۲
۷. تلاش در فراهم نمودن زاد و توشه‌ی آخرت ۲۲۳
- روح آزادمنشی و رعایت حقوق در مردم بانقوا ۲۲۶
۸. آسان‌گیری در امور زودگذر ۲۲۹
۹. توصیه به رعایت حقوق دوستان ۲۳۰
۱۰. روزی انسان‌ها از دنیا و اندرزهای اخلاقی ۲۳۲
۱۱. گرامی داشتن خویشاوندان ۲۳۵
۱۲. آمادگی برای مرگ ۲۳۶
- کتابنامه ۲۴۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

گر بر کنم دل از تو و بر دارم از تو مهر
این مهر بر که افکنم این دل کجا برم؟
تفکر در کتاب گرانمایه‌ی نهج البلاغه، مرا بر آن داشت تا به
موضوعات مختلف طرح شده در کلام گهربار امیرمؤمنان بپردازم.
هرچند در گذشته بزرگانی به آن پرداخته‌اند و در آینده هم از فیض این
اقیانوس بی‌کران حکمت و اخلاق بهره خواهند برد.
نوشته‌ای که اکنون در دسترس شما خوانندگان عزیز است، تنها
جمع‌آوری و مروری گذرا بر سخنان آن حضرت درباره‌ی محکم‌ترین
و با ارزش‌ترین ویژگی اخلاقی و انسانی به نام تقوا و احساس
مسئولیت در برابر خدا، خویش، هم‌نوع و طبیعت و محیط زیست در
زندگی است.

قرآن و موضوع تقوا

قرآن کریم در آیات متعددی از آیات روشنگر خود، درباره‌ی

ارزش و امتیاز تقوا سخن به میان آورده است؛ از جمله در این آیهی انسان پرورش می فرماید:

«كَلَّا إِنَّهُ تَذَكُّرٌ* فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ* وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ*»^۱

چنین نیست [که می پندارند]، بی گمان این [قرآن] اندرزی است [جاودانه].

پس، هرکس بخواهد، [می تواند] از آن اندرز گیرد،

و [مردم] اندرز نمی گیرند جز آن که خدا بخواهد. او سزاوار پرهیختن است و سزاوار آمرزیدن.^۲

جالب است که خدای مهربان، در این آیهی شریفه خود را اهل تقوا و مسئولیت نامیده است.

امام صادق در تبیین و تفسیر این آیهی شریفه چنین فرمود: «او اهلیت و برازندگی آن را دارد که از او پروا شود و حساب برند، چه آن که خدا قادر مطلق و بر همه چیز تسلط دارد و سعادت و شقاوت انسان به دست توانای اوست؛ و نیز اهلیت و شایستگی آن را دارد که پرواکنندگان از عدالت و سؤال و جواب خود را بیامرزد، چون او آمرزنده و مهربان است.

قرآن در این مورد می فرماید:

۱. مدثر/ آیهی ۵۶ - ۵۴.

۲. گفتنی است که ترجمه‌ی آیات در این کتاب، از ترجمه‌ی قرآن استادان دیشمند علی کرمی فریدنی و با اجازه‌ی از ایشان برگرفته شده، و ترجمه‌ی عبارت‌های نهج البلاغه نیز از ترجمه‌ی نهج البلاغه ایشان. علی رضایی، واحد تایپ.

«أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ»^۱

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اگر از خدا پروا دارید، [او] برای شما وسیله‌ی جداسازی درست از نادرست قرار می‌دهد، و گناهانتان را از [کارنامه‌ی] شما می‌زداید، و شما را می‌آمزد؛ و خدا دارای بخششی بَرشکوه است.

نکته‌ی دیگر در این مورد آن است که واژه‌ی «تقوا» به عنوان «فرقان» به معنای «جداسازنده‌ی حق از باطل» یا درست از نادرست معرفی شده است، که همواره موجب روشنایی دیده و دل پرواپیشگان می‌شود.

رهاورد درخشان تقوا

از این آیات روشن‌گر نتیجه می‌گیریم که تقوا موجب فرقان و تمیز در حوزه‌ی اعتقادات و باورهاست، یعنی عقاید و باورهای حق از باطل و ایمان و هدایت را از کفر و ضلالت و حق‌کشی جداسازی می‌سازد؛ و در حوزه‌ی عمل نیز جداسازنده‌ی اطاعت و فرمانبرداری از خدا و نشانگر اعمال و رفتاری است که موجب خشنودی خدای می‌شود؛ همچنانکه از معصیت و نافرمانی و گناه که موجب غضب خدای می‌شود باز می‌دارد. افزون بر این، حقیقت «تقوا» در حوزه‌ی انتخاب و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، فکر صحیح را از فکر باطل جداسازی می‌سازد، و باعث می‌شود که آدمی از تمام رذائل و نهی و هشدارهای خدا و قرآن و پیامبر او دور شده، و چشم دل به سوی کمالات و اوامر الهی باز نموده و به مقام والای «راضیه مرضیه» نایل شود.

آن مقام والایی که قرآن با مخاطب ساختن جانهای پاک و وارسته و باتقوا در آخرین لحظات عمر می فرماید:

«يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ * ازْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً * فَأَدْخِلِي فِي عِبَادِي * وَأَدْخِلِي جَنَّتِي *»^۱

[به هنگام مرگ، به جانهای پاک ندا می رسد که: ای جان آرامش یافته،

خشنود و پسندیده به سوی پروردگارت بازگرد،

و در زمهری بندگان من در آی،

و به بهشت من وارد شو.

امید که این نوشتار بتواند تلنگری بر ما باشد و در این دنیای گذرا و پریاهو ما را به خود آورد و به انسانیت و بندگی خدای مهرگستر و بنده نواز نزدیک ساخته، و در مسیر امن او قرار دهد.

با تشکر از زحمات حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای حاج محمد تقی ناطقی امام جمعه‌ی محترم و بزرگوار که در تدوین این اثر دینی، از راهنمایی‌ها و کمک‌های فکری دریغ نفرموده و این بنده‌ی ناچیز را در پدید آوردن این نگارش و نوشته یاری کردند. و با تقدیر از دختر خوبم که صبورانه مرا در کارها و در تألیف و نگارش یاری می نماید.

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ (ص)»

مدینه حاجی زاده